

STATISTIČKI PREGLED STRUKTURE STRUČNIH MUZEJSKIH DJELATNIKA U 2019. GODINI

TEA RIHTAR JURIĆ □ Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb

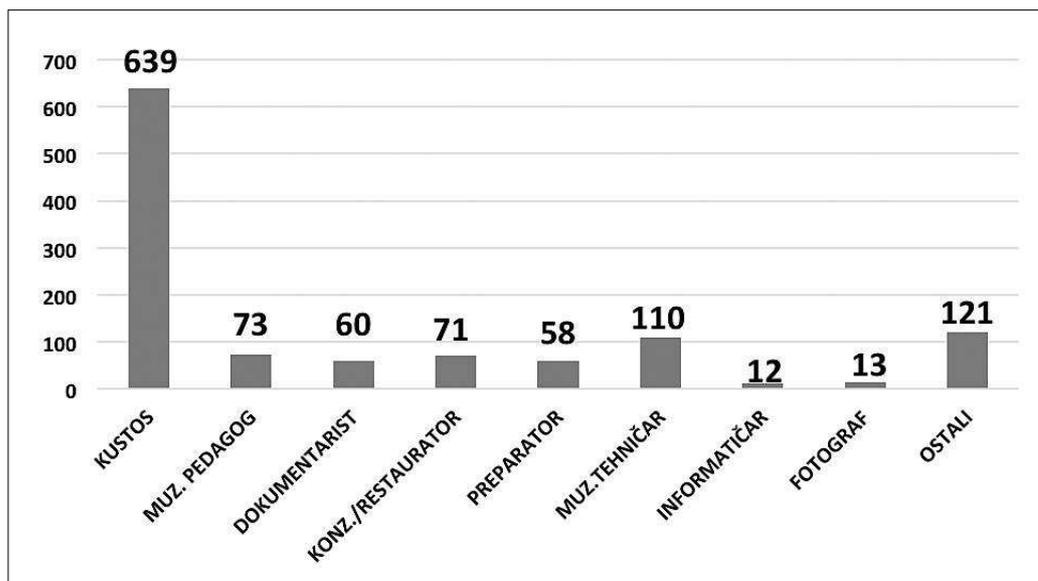
Struktura stručnih muzejskih djelatnika

Pregled stručnih muzejskih zvanja iz podataka u Registru muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj, koji se vodi u Muzejskome dokumentacijskom centru (MDC-u) i obuhvaća 2019. godinu, donosi stanje prije stupanja na snagu novog pravilnika kojim se uređuju stručna i ostala zvanja u muzejima.

Krajem listopada 2019. donesen je *Pravilnik o stručnim muzejskim zvanjima i drugim zvanjima u muzejskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja* (NN 104/2019) kao prateći podzakonski akt uz važeći *Zakon o muzejima* (NN 61/18, 98/19). Novi Pravilnik u člancima 3. i 4. definira temeljno zvanje i druga stručna muzejska zvanja, pomoćna stručna muzejska zvanja, viša stručna muzejska zvanja, kao i druga zvanja u muzejskoj djelatnosti. Jedna od glavnih promjena koja se odnosi na stručna zvanja jest to da se zvanje kustosa definira kao temeljno muzejsko zvanje, dok se ostala definiraju kao stručna i pomoćna stručna zvanja. Tek napredovanjem u više zvanje predviđeno je definiranje užeg područja djelovanja (viši kustos pedagog, muzejski savjetnik pedagog; viši kustos dokumentarist, muzejski savjetnik dokumentarist). S obzirom na promjene u definiranju stručnih muzejskih zvanja u odnosu prema prethodnom pravilniku o stručnim muzejskim zvanjima (*Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u muzejskoj struci*, NN 97/2010), dok u međuvremenu postojeća zvanja nisu prevedena (osim u osam slučajeva, koliko je rješenja pristiglo za evidenciju u Registru) niti je u tome kratkom razdoblju od donošenja novog pravilnika do izrade ove analize moglo doći do stjecanja viših zvanja prema novoj definiciji, u ovom se pregledu oslanjamo na postojeću podjelu po zvanjima zabilježenima u Registru, a koja će nas, očito, još neko vrijeme pratiti.

Podsjetimo, to su ova zvanja: kustos, muzejski pedagog, dokumentarist; konzervator, restaurator, konzervator-restaurator, restaurator tehničar; muzejski tehničar, preparator; pomoćni knjižničar, knjižničar, diplomirani knjižničar, arhivist, arhivski pomoćnik, arhivski tehničar; informatičar, fotograf te zvanja iz djelatnosti promidžbe i odnosa s javnošću (djelatnici, pomoćnici, suradnici i voditelji marketinga i odnosa s javnošću).

Prema podacima iz MDC-ova Registra muzeja, galerija i zbirki, u Republici Hrvatskoj je u 2019. u muzejima bilo ukupno 1848 zaposlenika u 160 zakonski osnovanih muzeja upisanih u *Upisnik javnih i privatnih muzeja u Republici Hrvatskoj*. Od toga 1157 zaposlenih čine stručni, pomoćni stručni muzejski djelatnici te ostali stručni djelatnici, u što nisu ubrojani pripravnici. Prosječna dob stručnih muzejskih djelatnika je 47 godina, a podjelom prema spolu uočava se veća zastupljenost žena, kojih je 63 %, dok je muškaraca 36 %.

Prikaz 1. Zastupljenost muzejskih zvanja u hrvatskim muzejima 2019. godine

Napomena: dio navedenih zvanja preklapa se s obzirom na to da određeni broj djelatnika u muzejima ima dvojna zvanja – ili zato što obavljaju oba posla, ili zato što su za oba zvanja polagali stručni ispit. Preklapanja su navedena i objašnjena u daljnjem tekstu.

Kustosi. Temeljno muzejsko zvanje kustos te odgovarajuća viša zvanja (viši kustos i muzejski savjetnik) u 2019. godini imalo je ukupno 639 djelatnika hrvatskih muzeja. Od toga je njih 290 s osnovnim zvanjem kustosa, 248 sa zvanjem višeg kustosa te 101 sa zvanjem muzejskog savjetnika. U ukupnom broju njih (639) 71 djelatnik ima dvojno zvanje (usporedo s kustoskim zvanjem imaju jedno od ovih zvanja: muzejski pedagog / viši muzejski pedagog / muzejski pedagog savjetnik; dokumentarist / viši dokumentarist; restaurator / viši restaurator; konzervator-restaurator; preparator; muzejski tehničar; ostali stručni djelatnici – znanstveni suradnik; ostali stručni djelatnici – čuvar-vodič ili neko od ostalih stručnih zvanja u muzejima – arhivist; knjižničar / diplomirani knjižničar / viši knjižničar / knjižničarski savjetnik).

Kako se u novom Pravilniku navodi, temeljno je muzejsko zvanje kustos, a zvanja muzejskog pedagoga i dokumentarista stjecat će se ostvarivanjem uvjeta za viša stručna muzejska zvanja, a ona su: viši kustos, viši kustos pedagog, viši kustos dokumentarist, muzejski savjetnik, muzejski savjetnik pedagog, muzejski savjetnik dokumentarist (čl. 3. st. 3.).

Muzejski pedagozi. Zvanje muzejskog pedagoga te odgovarajuća viša zvanja (viši muzejski pedagog i muzejski pedagog savjetnik) imaju ukupno 73 muzejska djelatnika, od čega 28 njih ima dvojna zvanja (a čak se 26 preklapa s prethodno spomenutim kustoskim zvanjem, čineći tu dvojni kombinaciju kustosa i muzejskog pedagoga najčešćom, kao i kombinacije njihovih viših zvanja). Muzejskih pedagoga ima 50, viših muzejskih pedagoga 17, a muzejskih pedagoga savjetnika šest.

Dokumentaristi. Dokumentarista je ukupno 60, od čega ih je 43 u osnovnom zvanju (19 isključivo dokumentacijske struke, dok veći dio od 24 djelatnika ima dvojno zvanje, dakle uz zvanje dokumentarista imaju i zvanje kustosa, višeg kustosa, muzejskog tehničara, arhivista, knjižničara ili fotografa), zatim je 15 njih u zvanju višeg dokumentarista (od čega četvero u dvojnim zvanjima višeg dokumentarista i kustosa ili višeg kustosa), a samo dva dokumentarista imaju zvanje savjetnika.

Konzervatori, restauratori, restauratori tehničari. Stručnih djelatnika iz konzervatorske i restauratorske struke u muzejima ima 71, dok su dvojna zvanja gotovo pravilo. U Registru su navedena ova zvanja i viša zvanja: konzervator-restaurator / viši konzervator-restaurator; restaurator / viši restaurator / restaurator savjetnik; konzervator savjetnik; restaurator tehničar / viši restaurator tehničar. Dvojna zvanja čine kombinacije navedenih zvanja te one sa zvanjima kustosa, muzejskog pedagoga, muzejskog tehničara i preparatora / višeg preparatora.

Pomoćna stručna muzejska zvanja – muzejski tehničari i preparatori

Muzejski tehničari. Njih u hrvatskim muzejima ima 110, od čega ih je sedam u dvojnem zvanju (u kombinaciji sa zvanjem kustosa, restauratora tehničara, preparatora, fotografa te arhivista). Osnovno zvanje muzejskog tehničara ima 70 djelatnika, dok zvanje višega muzejskog tehničara ima njih 40.

Preparatori. Zvanje preparatora imaju 32 muzejska djelatnika, zvanje višeg preparatora njih 24, a samo su dva pomoćna preparatora. Od ukupnog broja preparatora (58) njih osam ima dvojno zvanje (kao drugo zvanje navodi se muzejski tehničar, restaurator, restaurator tehničar / viši restaurator tehničar, viši kustos).

Druga zvanja u muzejskoj djelatnosti iz područja knjižnične i arhivske djelatnosti

Zvanja iz područja knjižnične djelatnosti imaju 43 djelatnika u muzejima (pomoćni knjižničar, knjižničar, diplomirani knjižničar, viši knjižničar, knjižničarski savjetnik), od kojih su 33 isključivo u navedenim zvanjima iz knjižnične djelatnosti, dok ostalih deset ima dvojna zvanja (u kombinaciji s muzejskim zvanjima kustos / viši kustos / muzejski savjetnik, dokumentarist ili muzejski pedagog).

Prema podacima kojima raspolažemo za 2019. godinu, arhivist kao samostalno zvanje u hrvatskim muzejima nije zabilježeno, već ga nalazimo u kombinaciji sa zvanjima kustosa / višeg kustosa / muzejskog savjetnika, dokumentarista, ostalih stručnih djelatnika – vodiča ili višega muzejskog tehničara, dok arhivski pomoćnici i arhivski tehničari imaju samo svoja navedena zvanja. Djelatnika sa zvanjima iz područja arhivske struke zabilježeno je ukupno 11, od kojih šest ima spomenuta dvojna zvanja.

Druga zvanja u muzejskoj djelatnosti

Informatičara u muzejima ima ukupno 12, od čega je šest u osnovnom zvanju, dva su viša informatičara, dva informatičara savjetnika, jedan informatički administrator i jedan viši informatički referent.

Zvanja iz djelatnosti promidžbe (marketinga) i odnosa s javnošću ima 45 muzejskih djelatnika, a u Registru su navedena ova: djelatnik za poslove marketinga i odnosa s javnošću, koordinator za promotivne aktivnosti, suradnik za promidžbu i odnose s javnošću, voditelj marketinga, voditelj marketinga i odnosa s javnošću, stručni savjetnik za marketing i odnose s javnošću, voditelj odnosa s javnošću.

Fotografa (sedam) i viših fotografa (šest) ima ukupno 13, od čega dva fotografa imaju još i zvanje dokumentarista odnosno muzejskog tehničara.

Pregledom recentnog stanja muzejskih zvanja u hrvatskim muzejima možemo uočiti raznolikost struka u obavljanju stručnih poslova u muzejima. Uočljiva je pojava dvojnosti zvanja, što upućuje na činjenicu da u muzejima postoji potreba za određenim zvanjima, ali da su okolnosti najvjerojatnije takve da nema dovoljno djelatnika koji bi ih obavljali te ih stoga obavlja jedan djelatnik. Tomu u prilog govori činjenica da, prema podacima iz Registra za 2019., u gotovo trećini muzeja (29 %) rade samo jedna ili dvije stručne osobe. No druga je mogućnost da su stručni djelatnici, prema potrebama muzeja, prelazili s jednoga radnog mjesta na drugo te da su polagali drugi stručni ispit kako bi zadovoljili zahtjeve novoga radnog mjesta. Stoga je novi, objedinjeni stručni ispit pod zajedničkim nazivnikom stručnog zvanja kustosa dobra zamisao kao izjednačeni početni položaj, a naknadno se moguće usmjeriti u određeno područje profesionalnog razvoja i steći odgovarajuće više stručno zvanje.

Ovaj je pregled napravljen radi bilježenja evidentiranog stanja muzejskih zvanja i drugih stručnih zvanja u Registru muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj za 2019. godinu, u kojoj je donesen novi *Pravilnik o stručnim muzejskim zvanjima i drugim zvanjima u muzejskoj djelatnosti te o uvjetima i načinima njihova stjecanja*, a prema čijim ćemo naputcima u sljedećem razdoblju među novim naraštajima bilježiti kustose kao temeljno zvanje sve do njihova stjecanja viših zvanja, do čega bi moglo proći pet, pa i više godina. Tomu još treba pridodati činjenicu da će se u okolnostima uzrokovanim pandemijom virusa COVID-19 tražiti nova tehnološka znanja i sposobnosti stručnih djelatnika, a u sljedećem razdoblju možemo očekivati da će se pojaviti potreba i za nekim dosad nezabilježenim zvanjima u muzejima.

IZVORI

1. Registar muzeja, galerija i zbirki u Republici Hrvatskoj, MDC.
2. Pravilnik o stručnim muzejskim zvanjima i drugim zvanjima u muzejskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja (NN 104/2019).
3. Zakon o muzejima (NN 61/18, 98/19).
4. Pravilnik o uvjetima i načinu stjecanja stručnih zvanja u muzejskoj struci (NN 97/2010).
5. Upisnik javnih i privatnih muzeja u Republici Hrvatskoj (<http://upisnik.mdc.hr/>).

Primljeno: 5. listopada 2020.

STATISTICAL REVIEW OF THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL MUSEUM EMPLOYEES IN 2019

The paper provides a review of the professional occupations in Croatian museums in 2019 according to data from the Register of Museums, Galleries and Collections in the Republic of Croatia kept in the Museum Documentation Centre.

The survey relates to the statutorily founded museums from the Register of Public and Private Museums in the Republic of Croatia, and shows the situation before the implementation of the Regulations on Professional Museum Occupations and Other Occupations in the Museum Activity and the Conditions for and Manner of Achieving Them, which was adopted at the end of 2019. The new Regulations define the occupation of curator as the fundamental professional museum occupation. The review includes data for auxiliary professional occupations, other professional museum occupations, other professional occupations in librarianship and archiving as well as other occupations in the museum activity.